

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

УДК 94: [323.17] (460)

DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2020-34-61-68>**Валентина Годлевська**Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
доктор історичних наук, професор (Україна)e-mail: maolpava@ukr.netORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8115-5116>

ResearcherID ABG-4490-2020

Галісійський націоналізм: історія та сучасність

Анотація. Метою статті є висвітлення історії та визначення актуальності галісійського націоналізму. Аналізується зародження і розвиток націоналістичного руху в регіоні. **Методологія дослідження** ґрунтується загальнонаукових методах (дедуктивні і індуктивні, аналіз і синтез), які були використані як конкретні пізнавальні засоби, необхідні для реалізації принципів історизму, системності та об'єктивізму. Загальні і спеціальні історичні методи (історико-типологічний, статистичний, порівняльно-історичний, проблемно-хронологічний) дозволили зробити комплексний аналіз проблеми галісійського націоналізму. **Наукова новизна** роботи полягає у тому, що автор вперше у вітчизняній історичній науці аналізує особливості галісійського націоналізму, історію його розвитку та сучасний стан. Галісійський націоналізм як соціально-політичний рух сформувався в XIX ст., пройшовши відповідні етапи свого становлення. Серед попередників галісійського націоналізму можна виділити три великі рухи: провінціалізм, федералізм та регіоналізм. Провінціалізм (пізніше названий Galicianism) був рухом, що народився в 1840 р. на захист цілісності території Галісії. Проміжною фазою еволюції галісійського руху між провінціалізмом і галісійським націоналізмом став регіоналізм. Починаючи з 1865 р. почав розвиватися галісійський федералізм. Федералісти виступали за те, щоб Галісія була сформована як кантон в межах Іспанії, і щоб вона регулювалась власною кантональною конституцією. **Висновки.** Будучи однією з чотирьох так званих національних або історичних автономних областей Іспанії (поряд з Каталонією, Країною Басків і Андалусією), Галісія суттєво відрізняється розумінням власного націоналізму. В той час як Каталонія і Країна Басків прагнуть до ще більшої незалежності аж до погроз виходу зі складу держави, націоналістичний рух в Галісії з кожним роком стає менш відчутним.

Ключові слова: Іспанія, Галісія, регіоналізм, федералізм, націоналізм, держава автономій, референдум, статут Галісії.

Постановка проблеми. В політичному житті сучасного суспільства роль націоналізму як системи ідейно-політичних поглядів і як соціального руху не тільки не знижується, а навпаки різко зростає. Бурхливий сплеск націоналістичних настроїв у Європі, в тому числі в Іспанії, зміцнили впевненість в тому, що в найближчі десятиліття проблеми націй і націоналізму будуть знаходитися в центрі світового політичного процесу.

Сама по собі етнічність не є політичним фактором і не породжує націоналістичної ідеології та практики. Ключовим тут, як і взагалі в політиці, є питання про владу, про прагнення етнічних еліт до неї, про роль еліт в мобілізації мас.

Галісійський націоналізм відрізняється від інших найбільш відомих видів іспанського містечкового націоналізму певними характеристиками. По-перше, він – спокійний і зовні неконфліктний, на відміну від каталонського або баскського. А по-друге, він існує у вигляді двох ідейних течій, кожна з яких виступає за визнання існування культурної, політичної та мовної спільності людей, що компактно проживають на певній території (має права автономії).

Перша течія має більше прихильників, які вважають, що автономне співтовариство Галісія є недостатньо автономним, і тому вони виступають за розширення прав регіону. Прихильники другої (їх значно менше) вважають, що «настав час порвати з Іспанією».

Евристична цінність даної статті полягає в тому, що вперше у вітчизняній історичній науці визначено особливості галісійського націоналізму, досліджено його витоки, історію розвитку та сучасний стан.

У нашому дослідженні було застосовано загальнонаукові та спеціальні історичні та політологічні методи. Загальнонаукові методи (дедуктивні і індуктивні, аналіз і синтез) були використані як конкретні пізнавальні засоби, необхідні для реалізації принципів історизму, системності та об'єктивізму. Загальні і спеціальні історичні методи (історико-типологічний,

.....
статистичний, порівняльно-історичний, проблемно-хронологічний) дозволили зробити комплексний аналіз проблеми галісійського націоналізму.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Емпіричною основою дослідження є такі види документів, як законодавчі акти Іспанії та Галісії, статистичні дані, опубліковані підсумки соціологічних опитувань, виступи партійних діячів, матеріали періодичної преси.

Ступінь наукової розробленості теми досить висока серед західних науковців. Ґрунтовна інформація про історію Іспанії різних періодів, яка була нами використана, міститься в дослідженнях Р. Котарело, Ч. Пауелла, В. Прего, Е. Гонсалеса Каллея та інші. [Cotarelo, 1992; Powell, 2001; Prego, 1995; González Calleja, 2005]. Історія Галісії та розвиток галісійського націоналізму досліджується Мігелем А. Бастос Боубета, Карлосом А. Антунія Соуто, Рамоном М. Суаресом [Bastos Boubeta, 2009; Antuña Souto, 2000; Suárez Ramón, 2000]. В роботах зазначених науковців висвітлюються витоки галісійського націоналізму та його особливості. Так, зокрема, Мігель А. Бастос Боубета зазначає, що перші стадії галіціанства (Galicianismo) характеризуються ефемерними організаціями, мало згуртованими, з низьким ступенем інституціоналізації і мізерними результатами на політичному рівні. Сучасний етап, на думку автора, незважаючи на слабкий теоретичний розвиток, характеризується наявністю дуже добре організованих політичних структур [Bastos Boubeta, 2009 : 53]. Карлос А. Антунія Соуто вважає, що націоналістичний рух в Галісії виник в першій третині 20-го століття, на горизонті якого було «відродження» Галісії як особливого культурного утворення. Цей рух з плином часу намагався наділити галицьку культуру своїм політичним периметром, тобто досягнення автономії та самоврядування [Antuña Souto, 2000 : 428]. Значний доробок з досліджуваної проблематики належить російським іспаністам. Це праці В. Данилевич, С. Дронової, В. Калініна, В. Кутузової, С. Хенкіна та ін. [Данилевич, 1995; Дронова, 2019; Калинин, 1996; Кутузова, 2005; Хенкин, 1993]. У вітчизняній історичній науці питання галісійського націоналізму є недослідженим.

Метою статті є висвітлення історії та визначення актуальності галісійського націоналізму. Аналізується зародження і розвиток націоналістичного руху в регіоні.

Виклад основного матеріалу. Свого часу, у 1065-1072 рр., Галісія була незалежним королівством, «столицею» якого було привілейоване своїм становищем місто Туї. У 1072 р. вона була приєднана до Кастилії, але до кінця XV століття її залежність була майже номінальна: Галісія управлялася своїми сеньйорами, як самостійними правителями. XV ст. відзначене посиленням втручання Кастилії в справи Галісії, де неодноразово спалахують народні повстання. Репресії короля проти галісійської знаті (1475 – 1480) і позбавлення її права посилати свого представника в кортеси втихомирили країну, і остаточно позбавили Галісію самостійності, перетворивши її в одну з провінцій Іспанської монархії [Большая советская энциклопедия, 1971 : 63]. Ескурос ("темні століття") Галісії почалися в XV ст., а галісійська мова вижила в народних масах, тоді як вищі класи і буржуазія прийняли, здебільшого, кастильську для просування вгору по соціальній ієрархії.

Серед попередників галісійського націоналізму можна виділити три великі рухи: провінціалізм, федералізм та регіоналізм.

Провінціалізм (пізніше названий Galicianism) був рухом, що народився в 1840 р. на захист цілісності території Галісії. Ця цілісність була під загрозою через проект поділу Іспанії на провінції, який почав розроблятися після смерті Фернандо VII. Метою цього руху було відновлення Галісії як єдиної провінції, що підтримувала адміністративну, соціальну, культурну та економічну єдність, яку було втрачено під час провінційного поділу 1833 р. (офіційно поклав край королівству Галісія).

Як рух, провінціалізм ніколи не мав чітких і однорідних ідеалів. Він мав за мету законодавчу та податкову автономію Галісії, нечітко визначену, а також реформу університетської системи. Ці ідеї набули широкого розповсюдження серед інтелігенції, породивши галісійське відродження – Ресурхім'єнто (Resurgimiento) – літературний і культурний рух в Галісії другої половини XIX ст., що характеризувався пошуком ідентичності, становленням і розвитком національної самосвідомості галісійців, початком боротьби за визнання галісійської мови [Нарумов, 1987 : 24]. Рух сприяв появі галісійського націоналізму, який виступав за надання політичної та економічної автономії Галісії.

Починаючи з 1865 р. почав розвивався галісійський федералізм. Разом із ним з'явилися перші протонаціоналістичні ідеологи, такі як Альфредо Браньяс. Федералісти виступали за те, щоб Галісія була сформована як кантон в межах Іспанії, і щоб вона регулювалась власною кантональною конституцією. В цей рух були реінтегровані і провінціалісти.

Проміжною фазою еволюції галісійського руху між провінціалізмом і галісійським націоналізмом став регіоналізм. Ключовою фігурою та ідеологом галісійського регіоналізму був Мануель Мурґія. В одній із своїх публікацій він визначив галісійців як націю, а Галісію як один з регіонів, що складали територію іспанської держави. Звідси і назва регіоналізму. У 1890 р. на Квіткових іграх у Барселоні М. Мурґія виголосив промову про історію галісійського регіоналізму, а

в кінці року був обраний президентом Галісійської Регіоналістичної Асоціації (Asociación Rexionalista Galega) – першої істинно політичної організації за надання автономії Галісії. Цій асоціації галісійці зобов'язані політико-культурними ініціативами. М. Мургіа очолив друкований орган Асоціації, газету *La Patria Gallega*. У 1891 р. на Квіткових іграх в Туїї вимовлена Мургіа промова фактично ознаменувала повернення галісійської мови в публічний узус.

Рух регіоналістів, на думку деяких істориків, був представлений трьома різними і суперечливими течіями. Першою була ліберальна, достатньо прогресивна і чисельна течія, очолювана Мануелем Мургією. Її представники були проти політико-економічної та культурної централізації та захищали існування власної законодавчої влади в Галісії. З цієї течії також виникає бачення Галісії як «живої нації», що наближається до національної моделі.

Традиціоналістична течія була другою за кількістю прихильників на чолі з Альфредо Браньясом. Це була суто консервативна течія, представники якої виступали проти централізму, капіталізму, а також проти лібералізму, а їх основною метою було відновлення старого політичного та соціального ладу.

Федералістичну течію очолював Ауреліано Перейра. Більшість її прихильників, що належали до Федералістичної республіканської партії, виступали за те, щоб Галісія регулювалась власною конституцією.

Кожна з трьох течій виступала за політичну автономію Галісії, яка повинна була відновити та зберегти свої культурні та мовні особливості. Навіть незважаючи на суттєві зрушення галісійського руху, регіоналізм зазнав поразки через неспроможність залучити значну кількість галісійських громадян, а також економічні еліти. На додаток до цього, він зазнав великої кризи через смерть Альфредо Браньяса і перехід Ауреліано Перейри до ліберальної партії. У будь-якому випадку, шлях для подальшого галісійського націоналізму вже був підготовлений.

Датою народження галісійського націоналізму слід вважати 1916 р., коли з'явилася асоціація «Братство друзів Фала» (*Irmadade de Amigos da Fala*), формально проголосила метою своєї діяльності «збереження галісійської культури і мовної особливості», фактично ж що була гуртком любителів філології, літератури та історії краю [Antuñía Souto, 2000 : 433]. Фала – старий, майже забутий діалект португальської мови, що вважається прабадьком галісійської, теж більше схожої на португальську, ніж на кастильську. Ініціатива створення асоціації належить братам Антону і Рамону Вільяр Понте, що почали в січні 1916 р. в газеті «Голос Галісії» (*La Voz de Galicia*) кампанію за створення «Ліги друзів галісійської мови». У березні цього ж року Антон Вільяр Понте опублікував свою брошуру «Галісійський націоналізм. Наше регіональне твердження. Начерки для книги» (*Nacionalismo gallego. Nuestra afirmación regional. Apuntes para un libro*), де сформулював принципи, на яких ґрунтується захист національної гідності, мови і культури галісійців. З 18 травня цього ж року брати Вільяр Понте організують зустріч в приміщенні галісійської Королівської Академії в Ла Коруньї, на яку зібралися близько 20 ревнителів «національної мови та культури», що увійшли в підсумку до складу в цей же день створеного «Братства». Відразу ж після створення головного осередку асоціації почали організовуватися філії на місцях – протягом декількох років їх кількість зростає до 28 з охопленням практично всієї території регіону, а також в Мадриді, Гавані і Буенос-Айресі [Antuñía Souto, 2000 : 420].

17-18 листопада 1917 р. відбулася Перша Націоналістична Асамблея, яка прийняла Націоналістичний Маніфест, що визначав Галісію як національне утворення, інтегроване в Іспанію, і що містив програму дій, основними пунктами якої було домогтися статусу автономії для регіону і затвердження галісійської мови офіційною нарівні з кастильською (іспанською). На цій першій Асамблеї зроблено висновок про претензію на повну автономію Галісії щодо федерації націй півострова; співіснування галісійської та іспанської мов у Галісії, а також місце для Галісії в Лізі Націй.

З 1918 р. через безсумнівний вплив пробудження європейських націй після поразки і фрагментації центральноєвропейських імперій в Першій світовій війні, галісійський рух починає використовувати ярлик націоналістів і вимагати права, якими володіють окремі нації. У тому ж році до галісійського руху приєднався Вісенте Ріско, який починає активно писати серії творів, серед яких виділяється його теорія галісійського націоналізму. Саме ці праці складуть теоретичну основу галісійського націоналізму 20-х і 30-х років, а В. Ріско посяде місце великого теоретика галісійського націоналізму [Suárez Ramón Máiz, 2000 : 201].

У вересні 1923 р. в Іспанії був здійснений державний переворот. Уряд очолив Мігель Прімо де Рівера, ставши фактичним диктатором Іспанії. Було призупинено дію конституції, розпущено уряд і парламент, введена цензура. Диктатура генерала Мігеля Прімо де Рівера означала шестирічну перерву в політичній діяльності галісійських груп, які були заборонені [González Calleja, 2005].

В квітні 1931 р. в Іспанії відбулись муніципальні вибори, на яких перемогли прихильники республіки. Так, мирним шляхом відбулась демократична революція. До влади прийшов

.....
тимчасовий уряд на чолі з А. Саморо. Після проголошення Іспанської республіки республіканці Галісії виробили проект галісійської автономії. У 1931 р. «Братство друзів Фала» було перетворено в політичну партію Партія Галегістів (Partido Galeguista, тобто Партія галісійців), покликану об'єднати всіх прихильників галісійського націоналізму – галегізму (galleguismo), від якого і походить назва організації в її мовній галісійській інтерпретації. Партія Галегістів мала надзвичайний успіх: за чотири роки вона зросла від 700 до 6 000 членів, від 30 місцевих груп до 150. Її кінцевою метою було перетворення Іспанії на федерацію з Галісійською республікою у її складі. Однак для початку вони прагнули отримати статут автономії.

Реалізувати претензії на статус автономного утворення регіону вдалося в 1936 р.: після перемоги «Народного фронту» на загальних виборах в Іспанії в січні галегісти в блоці з лівими партіями домоглися проведення регіонального референдуму з питання про статус автономії. Згідно з офіційними даними, на дільниці 28 червня прийшли 74,52 % виборців, що мали право голосу, 99,05 % з яких висловились за автономію [Antuñá Souto, 2000 : 435]. Праві опротестували результати плебісциту, заявивши, що насправді проголосувала лише п'ята частина електорату, а все інше – фальсифікація. Протести не завадили депутатській комісії поїхати до Мадриду, щоб представити статут іспанським Кортесам. Однак створення автономії галісійському регіону завадив військовий путч 17-18 липня 1936 р. і громадянська війна, яка завершилась у 1939 р. перемогою правих сил на чолі з генералом Ф. Франко.

Втім, галісійські націоналісти спробували оформити автономний статус свого краю не залишили, тим більше що поки йшла війна, легітимною вважалася зовсім не влада Ф. Франко, а республіканський парламент країни Республіканські Кортеси (Cortes Republicanas), які іменувалися в політичному побуті також Конгресом депутатів або просто Конгресом. Кортесам, правда, довелося перенести столицю Другої Республіки з Мадриду до Валенсії, а потім переміститися в бенедиктинський монастир Санта-Марія-де-Монсеррат (Santa María de Montserrat) на кордоні провінцій Барселона і Лерида.

1 лютого 1938 р. в монастирі Монсеррат був затверджений автономний статус Галісії. Втім, жодних привілеїв регіону це не принесло, оскільки перебував він у той час вже під контролем франкістів.

Під час диктатури Франко весь рух, пов'язаний з націоналізмом та галісійською мовою, був жорстко репресований. Каудильйо був переконаним прихильником єдиної Іспанії, де всі громадяни – це іспанці і жодних інших національностей не існує. Деякі націоналістичні лідери, такі як Олександр Боведа або Анхель Касал (мер Сантьяго де Компостела), були розстріляні під час Громадянської війни, хоча інші, такі як Вісенте Ріско або Рамон Отеро Педрайо, як політкоректно пишуть іспанські історики, «змігли адаптуватися до нового режиму».

Тільки в 60-х роках ХХ ст. національна ідея в регіоні знову прийшла в рух. У 1964 р. був заснований Народний Союз Галісії (Unión do Povo Galego - UPG), що створювався спочатку як націоналістичний фронт, а в 1966 р. перетворений в партію комуністичної орієнтації з усіма наслідками, що випливають звідси. Ідеологією організації був обраний марксизм-ленінізм, пропагуючи який, партійці стали вважати галісійське суспільство пролетарської нацією, проголошуючи право її на самовизначення і ставлячи завданням домогтися суверенітету для Галісії і народовладдя в ній. Члени Народного Союзу Галісії вважали свій край внутрішньою іспанською колонією і готувалися до боротьби проти центральної влади збройним шляхом. У 1971 р. почали створювати «Комітети допомоги аграріям» (Comités de Axuda á Loita Labrega), в 1973 р. з'явилася студентська революційна організація (Estudiantes Revolucionarios Galegos).

В 1975 р. помирає Ф. Франко і в Іспанії почалося нове життя, у тому числі у Галісії. Галегізм як національна ідея знову зайняв своє місце в промовах політиків, завдяки чому виникла організація лівого спрямування Галісійська Національно-народна Асамблея (Asemblea Nacional-Popular Galega), що ставила собі за мету об'єднати партії, рухи та окремих осіб, яким близька національна ідея.

З приходом демократії в галісійському середовищі робиться спроба реанімувати галісійський центр. У 1975 р. з'явилися Демократичний Центр (Unión Democrática) та Ліва Демократія (Izquierda Democrática), які були об'єднані в Галісійську Народну Партію.

У 1976 р. з ініціативи Народного Союзу Галісії була створена Галісійська Рада політичних сил, до якої увійшли представники найрізноманітніших партій і рухів регіону, починаючи від самого Народного Союзу Галісії, соціалістів і закінчуючи комуністами.

Незважаючи на спробу об'єднання, галісійський націоналізм на перших після смерті диктатора виборах виступив у вигляді розрізнених груп, які більше лякали електорат революційними гаслами, ніж об'єднували його, пояснюючи, чому важлива і цінна національна галісійська ідея. Галісійські націоналісти набрали більше 10 відсотків голосів, найбільше голосували за Галісійський Народний Націоналістичний Блок (Bloque Nacional Popular Galego) з 5,86 % голосів та коаліцію Галісійська Єдність (Unidade Galega: Partido Galeguista, Partido

Socialista Galego, Partido Obreiro Galego) з 5,54 % голосів. В результаті галісійські націоналісти залишилися поза межами Генеральних Кортесів.

У грудні 1980 р. в Галісії на референдумі був ухвалений проект регіонального автономного статуту згідно 151 статті конституції [Испания. Конституция и законодательные акты, 1982]. Цікавим є те, що абсентеїзм громадян склав 70 %. 73,3 % тих, хто голосував, висловились «за» і 19,8 (майже кожен п'ятий) «проти». Це була «моральна перемога» тих, хто розглядав процес децентралізації як не потрібний і небезпечний.

Статус автономії Галісія отримала 6 квітня 1981 р., будучи визнаною історичною національністю, так само як Каталонія і Країна Басків. В цей день був прийнятий «Органічний закон про статус автономії Галісії» [Ley Orgánica, 1981]. Вибори до автономного парламенту відбулися у жовтні 1981 р., на яких Галісійська Соціалістична Партія разом з Іспанською Соціалістичною Робітничою Партією отримали – 19,4 % (16 місць), Галісійський Народний Націоналістичний Блок 6,2 % (3 місця), Ескерда Галлега 3,3 % (1 місце), Комуністична партія Галісії – 2,9 % (1 місце) [Годлевская, 2013 : 168].

У 80-і роки посилюється регіональна преса. В Галісії це «Ель Коррео галлего» (El Correo gallego), «Ель Ідеал галлего» (El Ideal gallego – католицьке видання, пропагувало регіоналізм), «Фаро де Віго» (Faro de Vigo – центристської ідеології). Автономне галісійське телебачення (TVG) почало трансляцію регулярно у вересні 1985 р. галісійською мовою. Тривалість трансляції дорівнювала 39 годин на тиждень. Правовою базою виступили статут автономії від 1981 р. (стаття 34.3) і відповідні закони [Ley de 11 de julio de 1984; Ley de 9 de diciembre de 1983].

Галісійська партійна субсистема остаточно сформувалася після загальнонаціональних виборів 1982 р. В цьому році був сформований Галісійський націоналістичний блок (ГНБ) – націоналістична коаліція лівих сил, яка самовизначала себе як «патріотичний фронт». ГНБ виступав за передачу повноважень парламенту Галісії і офіційне визнання Галісії як країни. У 1986 р. Блок провів кампанію проти вступу Іспанії в НАТО [Годлевська, 2011 : 280].

В Галісії традиціоналізм і консерватизм виявились значно міцнішими за націоналізм, який не мав в регіоні політичної спрямованості. Слабкість національних партій Галісії була спричинена їхніми переконаннями, що економічна недорозвиненість регіону є результатом централізації. Галісійців турбували найбільше соціально-економічні проблеми, а не політичні. Вони вважали, що питання політичного характеру необхідно вирішувати на загальнодержавному рівні.

Ставлення населення до націоналістичних ідей було досить стриманим. Місцевий електорат на виборах керувався більше дихотомією праві/ліві, ніж дихотомією націоналісти/не націоналісти, демонструючи при цьому верховенство прагматизму над ідеологією. Політична самосвідомість галісійців була орієнтована не на передвиборні платформи та ідеологію партій, а на кандидатів [Кутузова, 2005 : 62].

Однією з причин незатребуваності націоналістичних ідей в Галісії стала надмірна фрагментація націоналістичного проекту. Не було єдиної націоналістичної партії.

Галісійський націоналістичний блок був сформований з багатьох політичних партій, що приєдналися упродовж 80–х–початку 90-х рр.: Галісійський народний союз, Націоналістичні ліві, Націоналістична галісійська партія – Галегістська партія, Галісійська єдність, Соціалістична група та інші. Найбільшою партією і головним ідеологічним центром був Галісійський Народний Союз, який відстоював ідею галісійської незалежності. Але з 1990 р. ГНБ поступово відходить від сепаратистських ідей, вимоги щодо самовизначення рідко висуваються і блок займає помірковану позицію, а в галісійському суспільстві націоналістичні настрої почали занепадати.

Основною причиною цього є економічна. Націоналістична боротьба безпосередньо пов'язана з економічними показниками регіону. Галісія не може похвалитися наявністю сильної економіки або можливістю встановлення економічної незалежності від Іспанії, хоча її показники значно покращилися за останні роки.

Друга причина ослаблення націоналізму в регіоні полягає в постійній еміграції з Галісії в більш економічно багаті регіони або країни. Рівень безробіття в регіоні досяг 23,2% на початок 2014 р. і до початку 2019 р. він хоча і знизився, але не повернувся до докризових показників [Дронова, 2019].

Слід також відзначити особливості розуміння націоналізму у галісійців. Галісійський націоналізм має в собі в основному культурну та емоційну складову, позбавлену політичної активності, хоча з Галісії і вийшло багато відомих іспанських політиків, починаючи з диктатора Ф. Франко і закінчуючи колишнім прем'єр-міністром М. Рахоем.

Висновки. Галісійський націоналізм як соціально-політичний рух сформувалася в ХІХ ст., пройшовши відповідні етапи свого становлення. Але будучи однією з чотирьох так званих національних або історичних автономних областей Іспанії (поряд з Каталонією, Країною Басків і Андалусією), Галісія суттєво відрізняється розумінням власного націоналізму. В той час як Каталонія і Країна Басків прагнуть до ще більшої незалежності аж до погроз виходу зі складу

.....
держави, націоналістичний рух в Галісії з кожним роком стає менш відчутним. Тільки 22,8% населення відчувають себе «галісійцями за національністю і ніким іншим», а 65,2% зараховують себе до іспанців.

Не можна сказати, що галісійський націоналізм зійшов нанівець, але абсолютно точно, що втратив активність. Виражається він в основному у вигляді словесної критики центру і більше в чисто теоретичному захисті прав інших автономій на самовизначення і визнання їхніх мов. Виглядає це імітацією бурхливої діяльності і не більше. Відсутність великої тяги до відокремлення від решти Іспанії пояснюється не особливим ставленням до Мадриду, а елементарним економічним розрахунком.

Подяка. Висловлюю щирі вдячність членам редакційної колегії журналу за конструктивні консультації, надані під час підготовки статті до друку.

Фінансування. Авторка не отримала фінансової підтримки для проведення дослідження й публікації цієї статті.

Джерела та література:

- Большая советская энциклопедия**, (1971). Москва : Советская энциклопедия, Т.6. 63.
- Годлевская, В.** (2013). Формирование государства автономий в Испании в условиях установления и консолидации демократии. *Вестник Томского государственного университета. История*, (25), 165–173.
- Годлевська, В.** (2011). Регіональні партії Іспанії в період консолідації демократії (1982–1996 рр.) *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки та знахідки*, 20, 377–389.
- Данилевич, И.** (1995). Автономизация Испании. *Полис*, 5, 121–129.
- Дронова, С.** (2019). Упадок и перспективы восстановления галисийского национализма. *Общество: политика, экономика, право*, 8(73).
- Испания.** (1982). *Испания. Конституция и законодательные акты*. Москва : Прогресс, 351.
- Калинин, В.** (1996). Испанская конституция 1978 г. *Из истории европейского парламентаризма: Испания и Португалия*, 123-125.
- Кутузова, В.** (2005). Националистические партии в политической системе Испании. *Латинская Америка*, 11, 62.
- Нарумов, Б.** (1987). *Галисийский язык в XIX в. Формирование романских литературных языков. Современный галисийский язык*. Москва : Наука, 166.
- Хенкин, С.** (1993). *Испания после диктатуры (социально-политические проблемы перехода к демократии)*. М. : Наука, 200.
- Antuña Souto, Carlos A.** (2000). El nacionalismo gallego (1916-1936). Una madurez inconclusa *Espacio. Tiempo y Forma*, 13, 415-440.
- Bastos Boubeta, Miguel A.** (2009). *El nacionalismo gallego. Crítica*, 961, 50-55.
- Cotarelo, R.** (1992). Valores y principios de la Constitución de 1978. *Transición política y consolidación democrática. España (1975 – 1986)*, 163-201.
- González Calleja, E.** (2005). *La España de Primo de Rivera. La modernización autoritaria 1923-1930*. Madrid : Alianza Editorial, 463.
- Ley de 11 de julio de 1984 de creación de la compañía de radio-televisión de Galicia.** *Boletín Oficial del Estado*, 139, 11/6/1985, 17745-17748.
- Ley de 9 de diciembre de 1983, reguladora del consejo asesor de RTVE en Galicia.** *Boletín Oficial del Estado*, 13, 15/1/1985, 1120 -1121.
- Ley Orgánica 1/1981, de 6 de abril, de Estatuto de Autonomía para Galicia.** *Boletín Oficial del Estado*, 101, 28/4/1981, 8997- 9003.
- Powell, Ch.** (2001), *España en democracia. 1975 – 2000*. Barcelona : Plaza Janez, 685.
- Prego, V.** (1995). *Así se hizo la Transición*. Barcelona : Plaza Janez, 690.
- Suárez Ramón, M.** (2000). "España" y "Estado español" en el discurso político del nacionalismo gallego histórico (1886 - 1993). *Historia y política: Ideas, procesos y movimientos sociales*, 4, 171-208.

Валентина Годлевская

Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского
доктор исторических наук, профессор (Украина)

Галисийских национализм: история и современность

Аннотация. Целью статьи является освещение истории и определение актуальности галисийского национализма. Анализируется зарождение и развитие националистического движения в регионе. **Методология исследования** основана на общенаучных методах (дедуктивные и индуктивные, анализ и синтез), которые были

использованы как конкретные познавательные средства, необходимые для реализации принципов историзма, системности и объективизма. Общие и специальные исторические методы (историко-типологический, статистический, сравнительно-исторический, проблемно-хронологический) позволили сделать комплексный анализ проблемы галисийского национализма. **Научная новизна** работы заключается в том, что автор впервые в отечественной исторической науке анализирует особенности галисийского национализма, историю его развития и современное состояние. Галисийский национализм как социально-политическое движение сформировался в XIX в., пройдя соответствующие этапы своего становления. Среди предшественников галисийского национализма можно выделить три большие движения: провинциализм, федерализм и регионализм. Провинциализм (позже названный *Galicianism*) был движением, появившимся в 1840 г. с целью защиты целостности территории Галисии. Промежуточной фазой эволюции галисийского движения между провинциализмом и национализмом стал регионализм. Начиная с 1865 г. начал развиваться галисийский федерализм. Федералисты выступали за то, чтобы Галисия была сформирована как кантон в пределах Испании, и чтобы она регулировалась собственной кантональной конституцией. **Выводы.** Будучи одной из четырех так называемых национальных или исторических автономных областей Испании (наряду с Каталонией, Страны Басков и Андалусией), Галисия существенно отличается пониманием собственного национализма. В то время как Каталония и Страна Басков стремятся к еще большей независимости вплоть до угроз выхода из состава государства, националистическое движение в Галисии с каждым годом становится менее осязаемым.

Ключевые слова: Испания, Галисия, регионализм, федерализм, национализм, государство автономий, референдум, устав Галисии.

Valentyna Ju. Hodlevska

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
Dr (History), Professor (Ukraine)

Galician Nationalism: History and Modernity

Abstract. *The purpose of the article is to cover the history and determine the relevance of Galician nationalism. The origin and development of the nationalist movement in the region is analyzed. In our study general scientific and special historical and political science methods were applied. The general scientific methods (deductive and inductive, analysis and synthesis) were used as specific cognitive tools necessary to implement the principles of historicism, systematicism and objectivity. The general and special historical methods (historical-typological, statistical, comparative-historical, problem-chronological) allowed us to make a comprehensive analysis of the problem of Galician nationalism. The scientific novelty of the work lies in the fact that the author, for the first time in the national historical science, analyzes the features of Galician nationalism, the history of its development and the current state. Galician nationalism took shape in the 19th century. Among the predecessors of Galician nationalism, three movements can be distinguished: provincialism, federalism, and regionalism. Provincialism (later called Galicianism) was a movement that emerged in 1840 with the aim of protecting the integrity of the territory of Galicia. Regionalism became an intermediate phase in the evolution of the Galician movement between provincialism and nationalism. Galician federalism began to develop in 1865. The federalists argued that Galicia should be formed as a canton within Spain and that it be governed by its own cantonal constitution. Conclusions.* As one of the four historic autonomous regions of Spain (along with Catalonia, the Basque Country and Andalusia), Galicia is significantly different in its understanding of its own nationalism. While Catalonia and the Basque Country strive for even greater independence, including threats of secession from the state, the nationalist movement in Galicia is becoming less tangible.

Key words: Spain, Galicia, regionalism, federalism, nationalism, state of autonomy, referendum, statute of Galicia.

References:

- Bolshaya sovetskaya entsiklopediya.** (1971). [Great Soviet Encyclopedia] / gl. red. A. M. Prokhorov. 3-e izd. Moskva : Sovetskaya entsiklopediya, T.6. 63. [in Russian].
- Ghodlevska, V.** (2011). Regionalni partiji Ispaniji v period konsolidaciji demokratiji (1982–1996 rr.) [Regional parties of Spain in the period of consolidation of democracy (1982-1996)]. *Mizhnarodni zv'jazky Ukraïny: naukovî poshuky ta znakhidky – International relations of Ukraine: scientific research and discoveries*, 20, 377–389. [in Ukrainian].
- Godlevskaya, V.** (2013). Formirovanie gosudarstva avtonomiy v Ispanii v usloviyakh ustanovleniya i konsolidatsii demokratii [Formation of the State of autonomies in Spain in the context of the

- .....
establishment and consolidation of democracy]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta. Istorija – Bulletin of Tomsk State University. History*, (25), 165–173. [in Russian].
- Danilevich, I.** (1995). Avtonomizatsiya Ispanii [Autonomization of Spain]. *Polis - Political Studies*, 5, 121–129. [in Russian].
- Dronova, S.** (2019). Upadok i perspektivy vosstanovleniya galisiyskogo natsionalizma [Decline and prospects for the restoration of Galician nationalism]. *Obshchestvo: politika, ekonomika, pravo – Society: politics, economics, law*. 8(73). [in Russian].
- Ispanija.** (1982). *Ispanija. Konstitucija i zakonodatel'nye akty [Spain. Constitution and laws]*. M. : Progress, 351. [in Russian].
- Kalinin, V.** (1996). *Ispanskaja konstitucija 1978 g. Iz istorii evropejskogo parlamentarizma: Ispanija i Portugalija . [Spanish constitution of 1978. From the history of European parliamentarism: Spain and Portugal]*. 123-125. [in Russian].
- Kutuzova, V. M.** (2005). Nacionalisticheskie partii v politicheskoj sisteme Ispanii [Nationalist parties in the political system of Spain]. *Latinskaja Amerika – Latin America*, 11, 62. [in Russian]
- Narumov, B. P.** (1987). *Galisijskij jazyk v XIX v. Formirovanie romanskih literaturnyh jazykov. Sovremennij galisijskij jazyk [Galician language in the 19th century. Formation of Romance literary languages. Modern Galician language]*. M. : Nauka, 166. [in Russian].
- Khenkin, S.** (1993). *Ispaniya posle diktatury (sotsialno-poli-ticheskie problemy perekhoda k demokratii) [Spain after the dictatorship (socio-political problems of the transition to democracy)]*. M. : Nauka, 200. [in Russian].
- Antuña Souto Carlos, A.** (2000). El nacionalismo gallego (1916-1936). Una madurez inconclusa Espacio. *Tiempo y Forma*, 13, 415-440. [in Spanish].
- Cotarelo, R.** (1992). Valores y principios de la Constitucion de 1978. *Transicion politica y consolidacion democratica. Espana (1975 – 1986)*, 163-201. [in Spanish].
- Bastos Boubeta Miguel Anxo.** (2009). *El nacionalismo gallego. Crítica*, 961, 50-55. [in Spanish].
- González Calleja, E.** (2005). *La España de Primo de Rivera. La modernización autoritaria 1923-1930*. Madrid : Alianza Editorial, 463. [in Spanish].
- Ley Orgánica 1/1981, de 6 de abril, de Estatuto de Autonomía para Galicia.** *Boletín Oficial del Estado*, 101, 28/4/1981, 8997- 9003. [in Spanish].
- Ley de 11 de julio de 1984 de creacion de la compañía de radio-televisión de Galicia.** *Boletín Oficial del Estado*, 139, 11/6/1985, 17745-17748. [in Spanish].
- Ley de 9 de diciembre de 1983, reguladora del consejo asesor de RTVE en Galicia.** *Boletín Oficial del Estado*, 13, 15/1/1985, 1120 -1121. [in Spanish].
- Powell, Ch.** (2001), *Espana en democracia. 1975 – 2000*, Barcelona : Plaza Janez, 685. [in Spanish].
- Prego, V.** (1995). *Asi se hizo la Transicion*. Barcelona : Plaza Janez, 690. [in Spanish].
- Suárez Ramón Máiz.** (2000). "España" y "Estado español" en el discurso político del nacionalismo gallego histórico (1886-1993). *Historia y política: Ideas, procesos y movimientos sociales*, 4, 171-208. [in Spanish].

Статтю надіслано до редколегії 18.10.2020 р.
Статтю рекомендовано до друку 22.11.2020 р.